

Energiatehokas koti -seminaari

07.04.2011

Rakennusten ilmanpitävyys ja
mittaukset

D I M E N S I O O Y

Vaipan ilmanpitävyyden edut

■ Lämmitysenergian kulutus laskee (Juha Jokisalo, TKK)

Yksikön lisäys ilmanvuotoluvussa n50 tarkoittaa

- Rakennuksen ja ilmanvaihdon lämmitysenergian kasvua n. 7%
- Energian kokonaiskulutuksen kasvua keskimäärin n. 4%

■ Ilmanvaihto toimii tehokkaasti

- Lämmöntalteenotto toimii tehokkaasti
- Ilmanvaihdon ja painesuhteiden säätäminen onnistuu

■ Rakennusvaurioita voidaan ennaltaehkäistä

- Ilmankosteuden konvektiovirtaus vaipparakenteeseen vähenee
- Haitallisten aineiden virtaus sisäilmaan estetään

■ Ääneneristys paranee

■ Paloturvallisuus paranee

- Palon sattuessa tuli leviää hitaammin, koska turhia ilmavuotoja ei ole

Ilmanpitävyysmittaus

- Säädetty mittausmenetelmä
- Tulos on tarkka arvo (=ilmanvuotoluku)
- Mittaus perustuu paine-eroon
- Säädettävän puhaltimen avulla luodaan paine-eroa
- Puhaltimen läpi menevä ilma mitataan
- Vuotavan ilman määrä suhteutetaan kohteen sisätilavuuteen tai vaipan pinta-alaan

Ilmanvuotoluvut

Rakennusten ilmanpitävyys mitataan painekoemenetelmällä. Mittaus suoritetaan SFS-EN 13829 (2000) mukaisesti. Suomessa käytetään standardissa esitettyä B-menetelmää (vaipan tarkastus).

Yleisesti käytössä on kaksi ilmanvuotolukua:

n_{50} -luku (1/h)

(”vuotavan ilman määrä suhteessa rakennuksen sisätilavuuteen”)

$$n_{50} = Q_{50} / V$$

q_{50} -luku (m^3/m^2h)

(”vuotavan ilman määrä suhteessa vaipan pinta-alaan”)

$$q_{50} = Q_{50} / A$$

Ilmanpitävyysluokitus

Pientalon ilmanvuoto-
luvut ($V/A = n \cdot 1$)

ILMANPITÄVYYSLUOKITUS		n_{50} -LUKU	q_{50} -LUKU
$\leq 0,6$	A		
0,7 - 1,0	B	0,88 1/h	1,0 m ³ /m ² h
1,1 - 1,5	C		
1,6 - 2,0	D		
2,1 - 3,0	E		
3,1 - 4,0	F		
$\geq 4,1$	G		

Kerrostalon ilmanvuoto-
Luvut ($V/A = 2,5$)

ILMANPITÄVYYSLUOKITUS		n_{50} -LUKU	q_{50} -LUKU
$\leq 0,6$	A		
0,7 - 1,0	B		
1,1 - 1,5	C	1,3 1/h	
1,6 - 2,0	D		
2,1 - 3,0	E		
3,1 - 4,0	F		3,3 m ³ /m ² h
$\geq 4,1$	G		

Rakennusten ilmanpitävyystaso Suomessa

Tutkimukset:

- Tiiviin rakentamisen tekniikka ja talous (VTT, 1980-1982):
”...1980-luvun alussa tehtyjen pientalojen tiiviisyys oli 3,0-4,0 1/h.”
- Kosteusvarma terve pientalo (TTY ja TKK, 2002-2004):
  - tutkimuskohteina 100 puurunkoista pientaloa + 2 hirsitaloa
  - mittausten keskiarvo: $n_{50}=3,9$ 1/h

AISE-tutkimus (Asuinrakennusten ilmanpitävyys, sisäilmasto ja energiatalous, TTY ja TKK, 2005-2007):

- tutkimuskohteina 70 massiivirakenteista pientaloa ja 56 kerros-taloasuntoa
- massiivirakenteisten pientalojen mittausten keskiarvo:
 $n_{50}=2,3$ 1/h

Rakennusten ilmanpitävyyden kehitys viime vuosina

- Energiatehokkuusmääräysten myötä on alettu mittaamaan uudiskohteiden ilmanpitävyyttä
  - Tietoisuus ilmanpitävyyden vaikutuksesta energiasäästöön kasvaa
  - Useat talotehtaat käyttävät ilmanpitävyyttä markkinoinnissa
  - Ammattikunta (viranomaiset, arkkitehdit, vastaavat työnjohtajat, ...) kiinnittävät enemmän huomiota ilmanpitävyyteen
  - Rateko kouluttaa ilmanpitävyydsmittaajia
- Osatekijät vaikuttavat myönteisesti uudistuotannon ilmanpitävyytasoon.

Ilmanpitävyyssmittauksen vaiheet

- Mittausalueen rajaus ja laajuustietojen määrittäminen
- Mittauksen esivalmistelut ja mittauslaitteen pystytys
- Mittausolosuhteiden mittaus (lämpötilat, ilmanpaine, tuuli)
- Vaipan tarkastus ennen varsinaista mittausta
- Ilmanvuotoluvun mittaus ali- ja ylipainemittauksella EN 13829 mukaisesti
- Ilmanvuotokohtien paikallistaminen (apuvälineet: lämpökamera, savukone, anemometri)
- Mittausraportti ja todistus

Mittausalueen rajausta / Mitkä rakennuksen osat mitataan?

A) SFS EN 13829:

Kaikki lämmitetyt, jäähdytetyt tai samalla ilmanvaihdolla varustetut rakennuksen osat.

B) Mittauslaajuus sovitaan erikseen

Erikoistapauksessa voidaan mittauksen tilaajan kanssa sopia mittauskohteen laajuudesta.

Mittauskohteen laajuustiedot

A) Ilmantilavuus

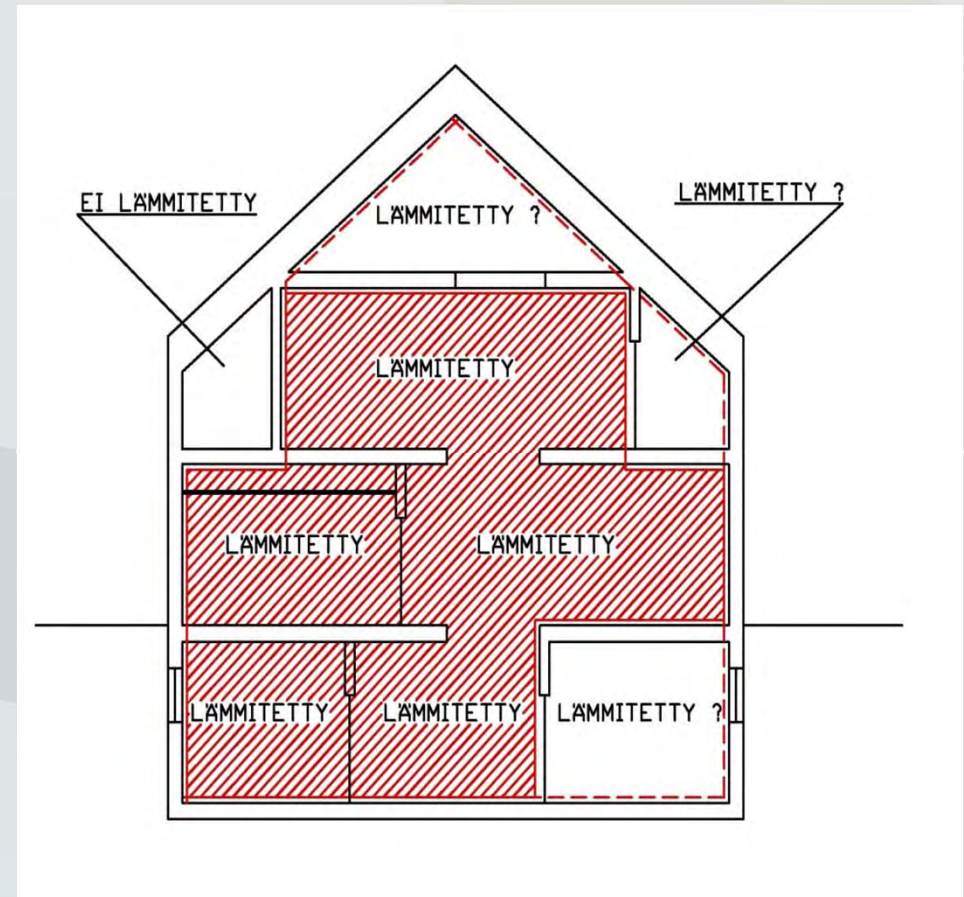
Kaikkien tilojen ilmantilavuus

- Mitataan sisämittojen mukaan
- Väliseiniä ei vähennetä
- Välipohjat vähennetään

(Ilmantilavuuden laskenta Suomessa poikkeaa

Keski-Euroopassa käytetystä laskentatavasta

→ Kansanvälinen vertailu vaikeaa)

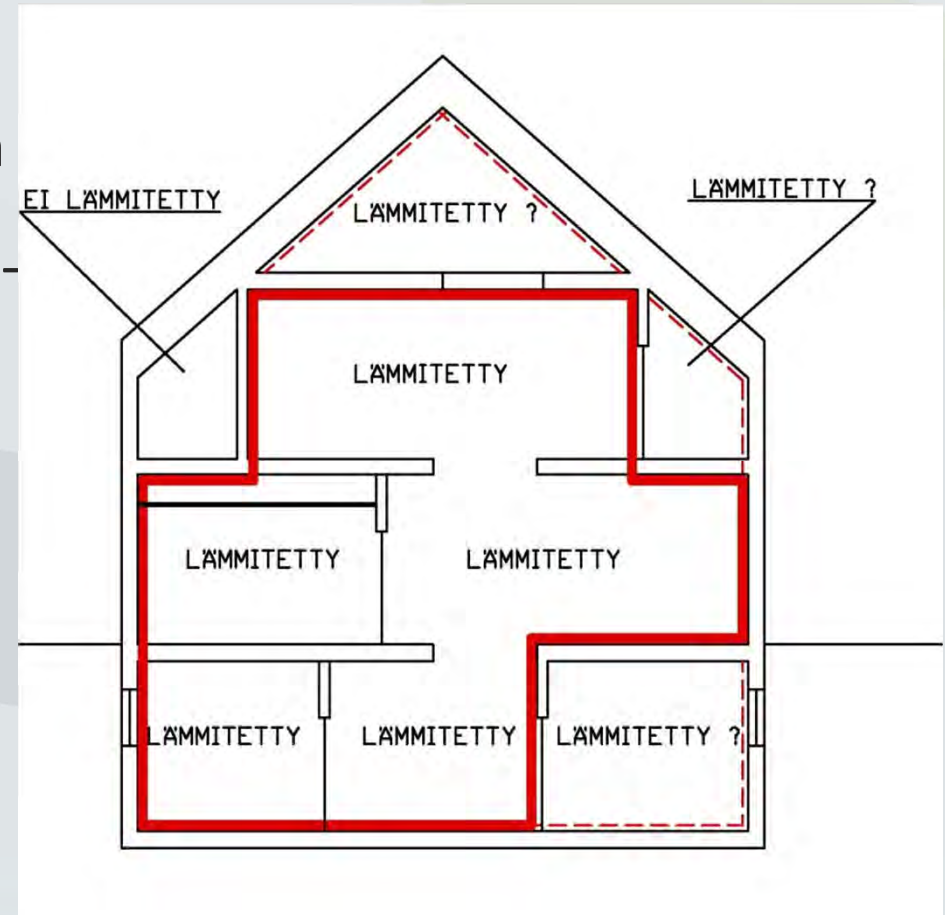

Mittauskohteen laajuustiedot

B) Vaipan pinta-ala

Kaikkien mittauskohteen ympäröivien alapohjien, seinien ja kattojen yhteensä laskettu pinta-ala.

- Sisämittojen mukaan laskettuna

Mittauksen esivalmistelut

Mittauksessa käytetään Suomessa EN-standardin B-menetelmää, joka soveltuu, kun tarkistetaan rakennuksen vaipparakenne.

B-menetelmän mittaus voidaan suorittaa rakenteilla olevassa rakennuksessa.

B-menetelmän yleiset tiivistykset:

Ilmanvaihtokanavat, tulisija, liesituuletin, viemärit

Ilmanpitävyyssmittauksen ajankohta

A) Mittaus rakentamisvaiheessa laadunvarmistuksena

- vaipparakenne ilmanpitävyydeltään valmis
- ilmanpitävyysskerroksen läpiviennit tehty (sähkö, IV-putket, savuhormi,...)
- ilmanpitävyysskerros tutkittavissa

+ ilmanvuotokohdat löytyvät helposti

+ korjaukset onnistuvat helposti

+ korjaukset ovat halpoja

+ koulutusvaikutus suuri

- vaikea aikatauluttaa

- ilmanvuotoluku ei ole lopullinen

Ilmanpitävyyssmittauksen ajankohta

B) Mittaus mittauskohteen valmistuttua

- rakenteet valmiina
- ilmanpitävyysskerroksen läpiviennit tehty (sähkö, IV-putket, savuhormi,...)
- ilmanpitävyysskerros usein piilossa

+ yleensä paras mittaustulos

- varsinainen vuotokohta joskus vaikea paikallistaa
- korjaus usein mahdoton ilman rakenteiden purkua
- vaikutusmahdollisuudet pieniä
- koulutusvaikutus pieni

Mittauksen edellytykset

SFS-EN 13829:n mukaisesti luonnollinen paine-ero ennen mittausta ja sen jälkeen ei saa ylittää ± 5 Pa. Jotta ehto täytyy, kannattaa tarkistaa seuraavia seikkoja:

1. Tuulen nopeus alle 6 m/s

2. Sisä- ja ulkolämpötilojen erotus kerrottuna rakennuksen korkeudella ei saa ylittää arvoa 500, koska savupiippuilmiöllä olisi liian suuri vaikutus mittaustuloksiin.

Ilmanvuotoluvun mittausvaiheet

Vaipan tarkastus ennen mittausta alipaineen ollessa esim. 50 Pa

- tarkistetaan, onko rakennus mittauskunnossa
- kirjataan ylös suoritettut tiivistykset

Lämpötila- ja sääolosuhteet

- mitataan sisä- ja ulkolämpötilat, tuulensuunta ja -nopeus

Luonnollinen paine-ero

- mitataan luonnollinen paine-ero ennen mittausta ja sen jälkeen

Paine-eromittausarja

- Paine-eromittausarjat ali- ja ylipaineella

Kaikenkokoiset mittauskohteet

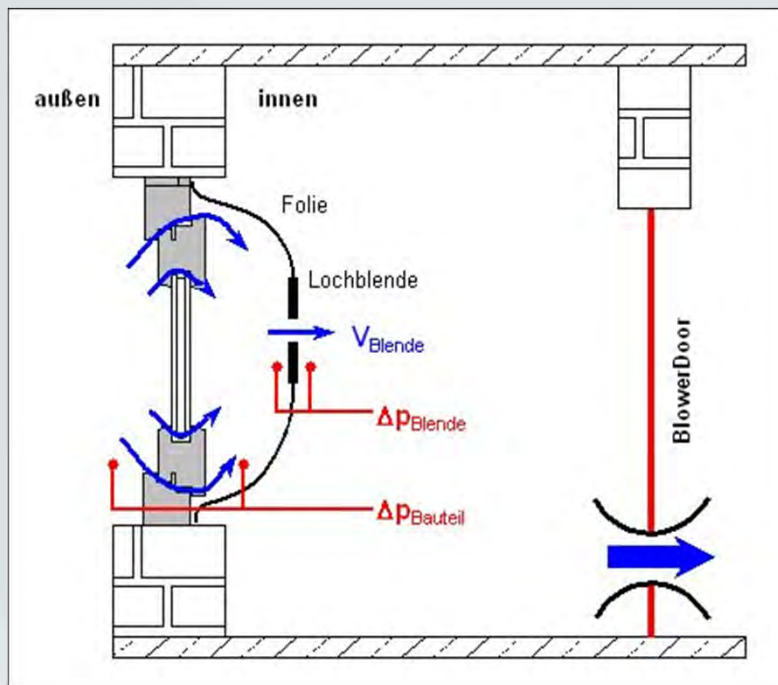
Ilmanpitävyysmittauksen kohteena voi olla

- A) Yksittäinen rakennuselementti (esim. ikkuna, ovi, seinäelementti)
  - B) Erillinen huone – pientalo – pienkerrostalo (< 4000 m³)
  - C) Suurrakennus (pilvenpiirtäjä, teollisuushalli, toimistorakennus,...)
- **Kaikenkokoiset kohteet ovat mitattavissa!**

Kaikenkokoiset mittauskohteet

A) Yksittäinen rakennuselementti, kuten ikkuna, ovi, seinäelementti,...

Saumojen ja liitosten ilmanpitävyyden mittaus BlowerDoor -laitteella

Kaikenkokoiset mittauskohteet

B) Erillinen huone – pientalo – pienkerrostalo (<4000 m³)

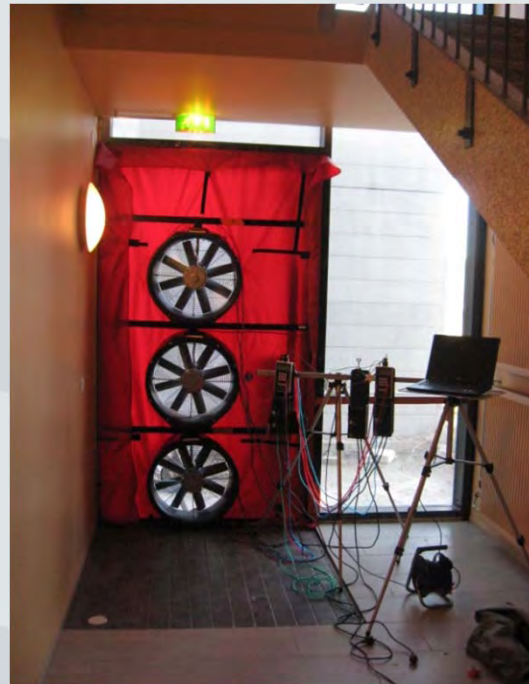

Kaikenkokoiset mittauskohteet

C) Suurrakennus

21-kerroksinen kerrostalo viidellä BlowerDoor-puhaltimella

Kaikenkokoiset mittauskohteet

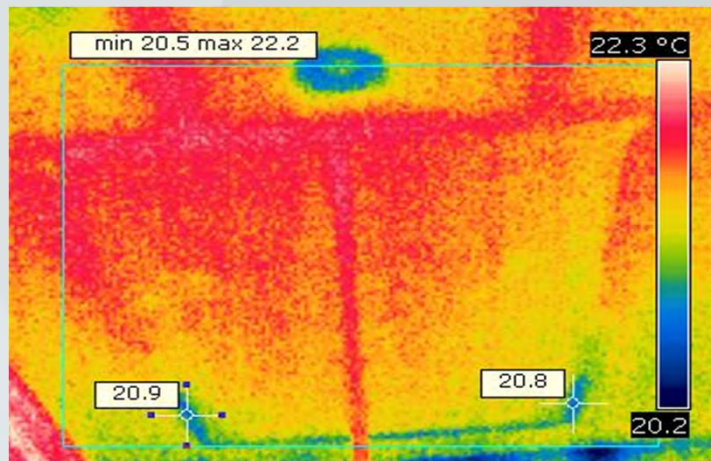
C) Suurrakennus

Suuret rakennukset mitataan useammalla BlowerDoor-puhaltimella (tai erillisellä suurpuhaltimella)

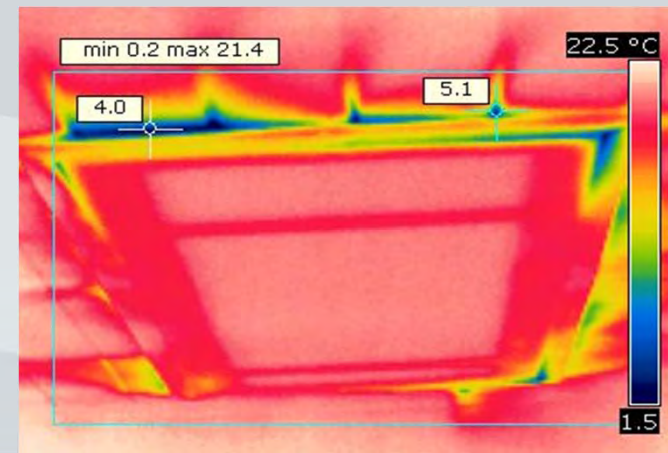

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Kohde 1

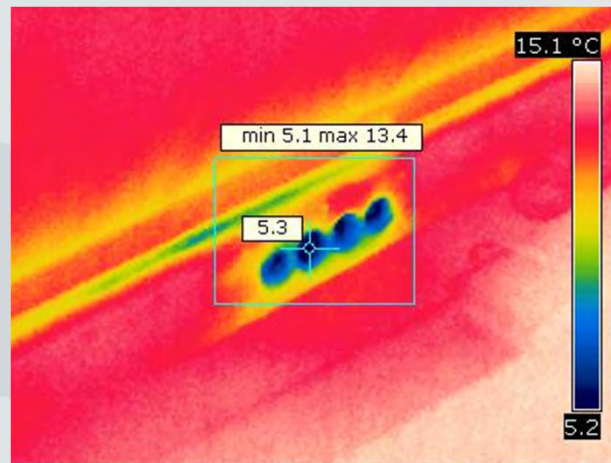
Kohde 2

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

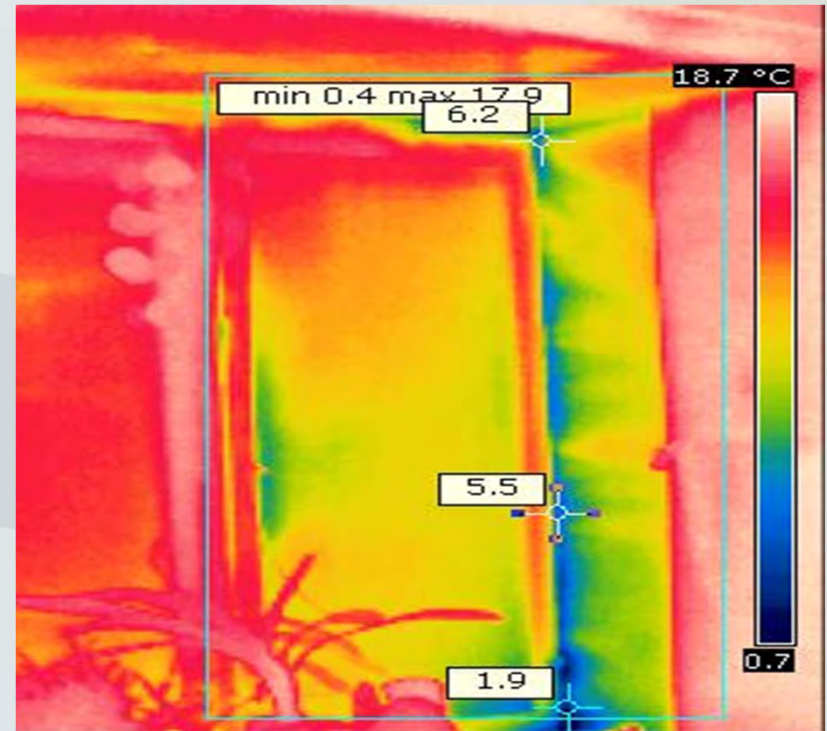
Ilmanvuotoja ulkoseinässä olevasta sähköasennuksesta

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Ikkunat:

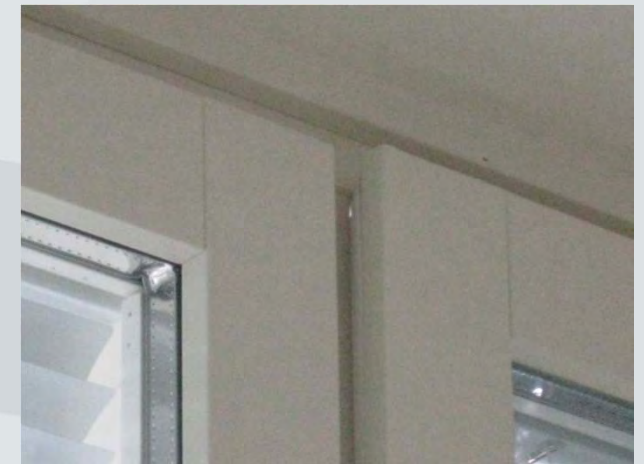
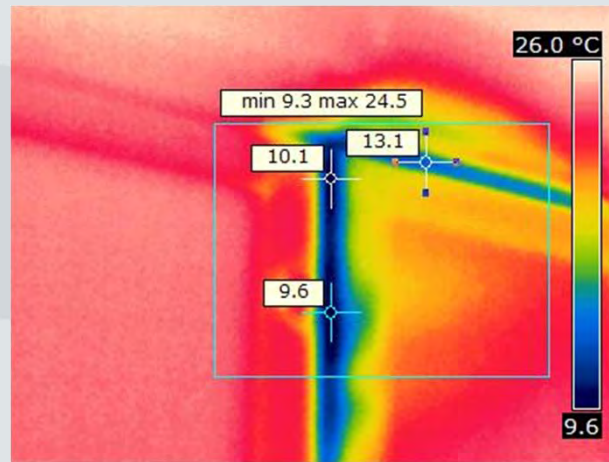
1. Ilmanvuotoja karmin ja seinän liitoksesta (tilkeraosta)

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Ikkunat:

2. Ilmanvuotoja karmin ja puitteen välistä (tiiviste)

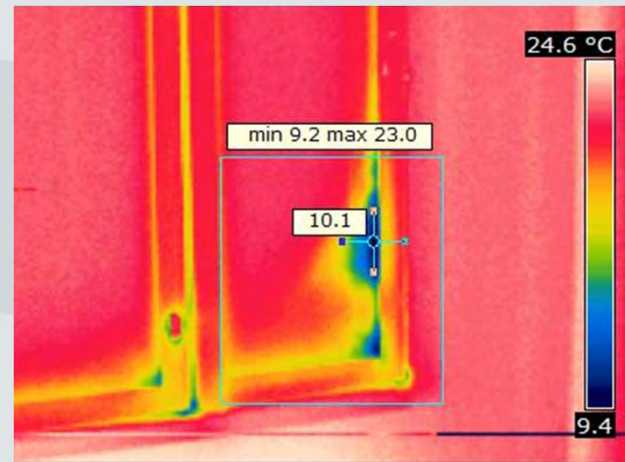

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Ikkunat:

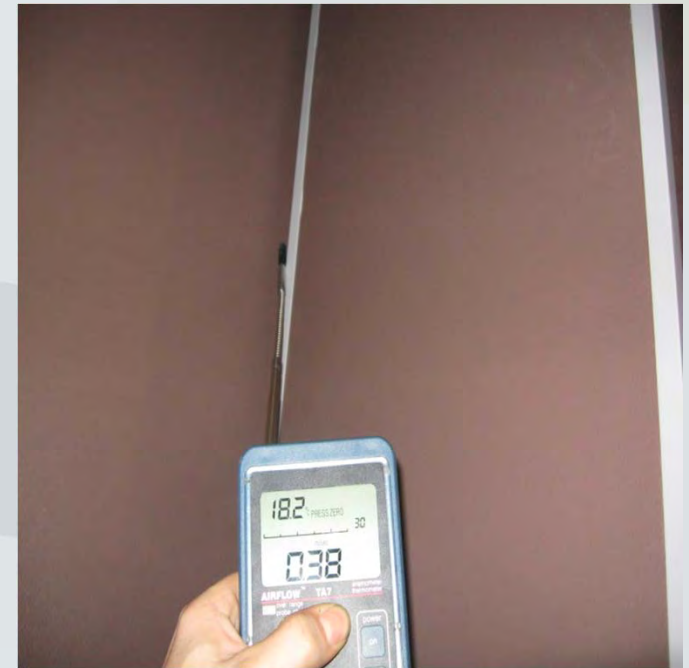
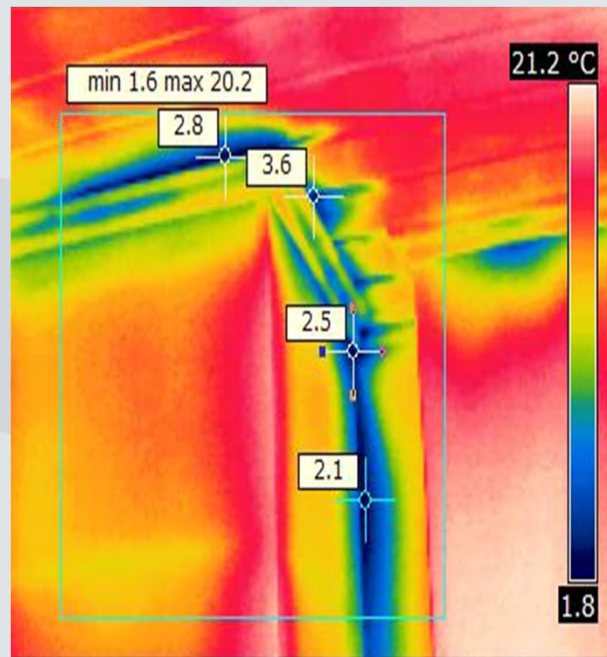
3. Ilmanvutoja eristyslasin ja sisäpuitteen välistä

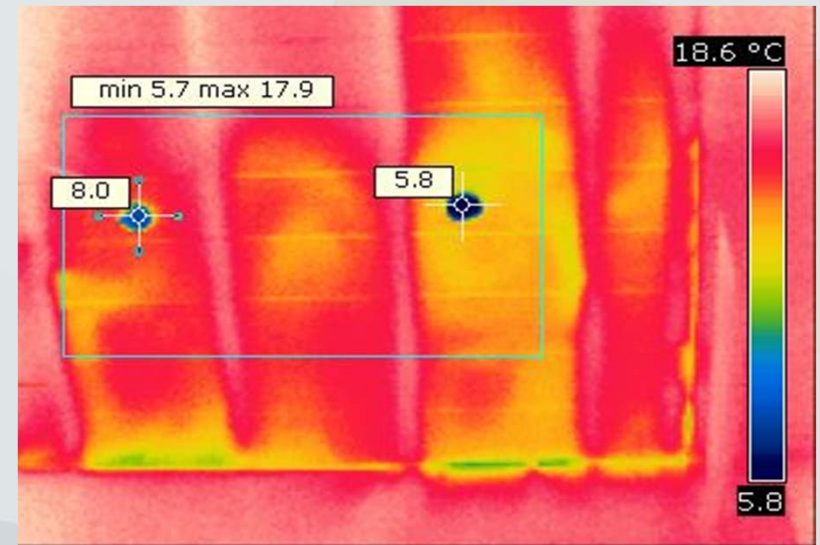
Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Yläpohjan läpiviennit (savuhormi)

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

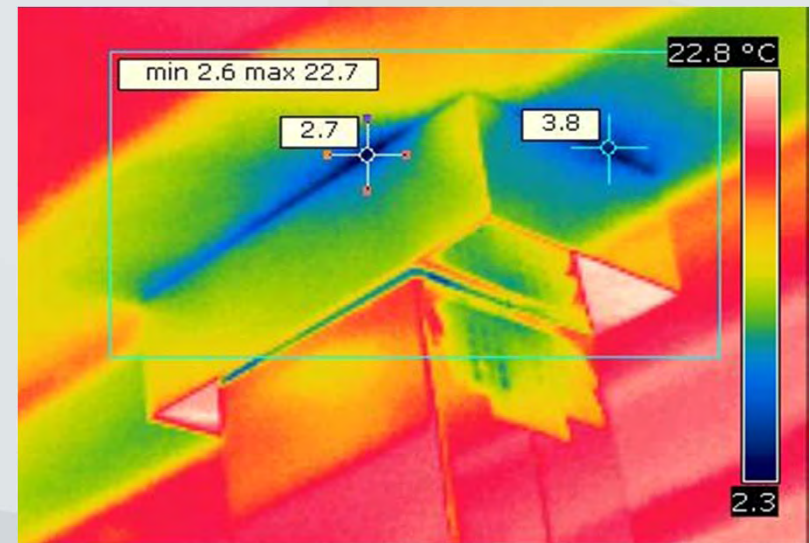
Sähköasennukset yläpohjassa (?)

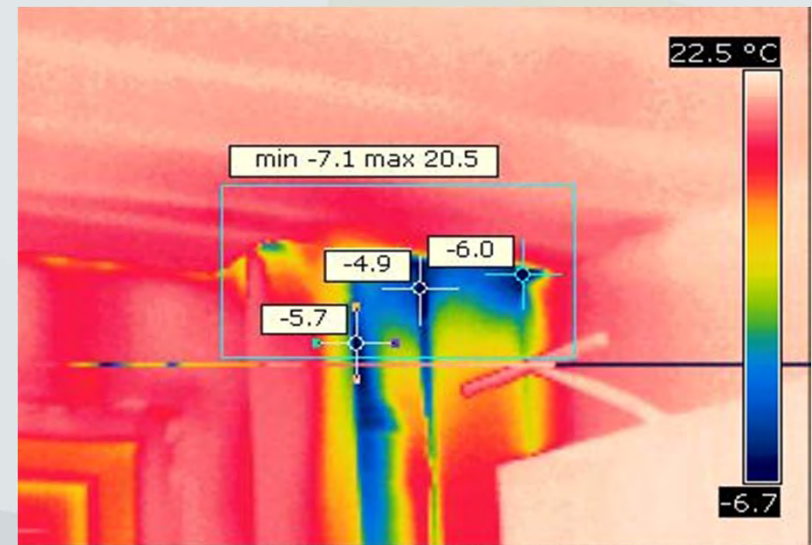
Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Läpivienti yläpohjan höyrynsulussa
liesituulettimen putkistoa varten

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

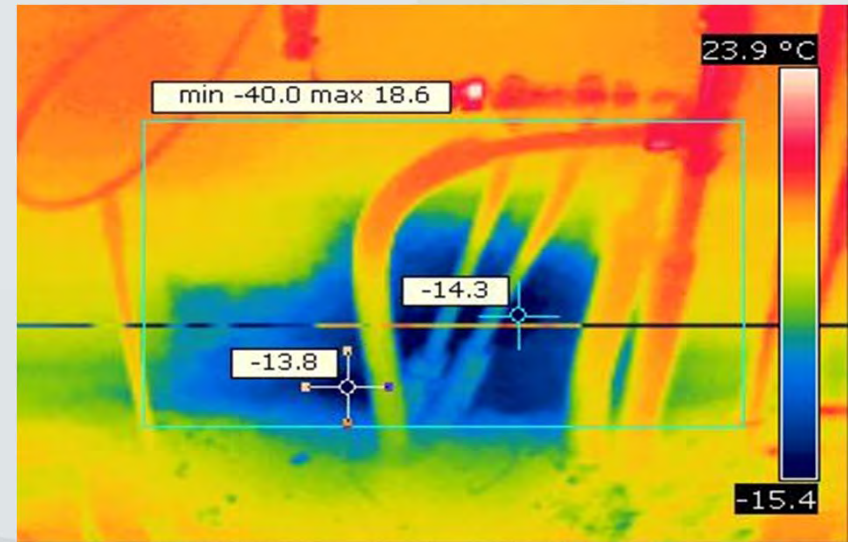
Läpivienti yläpohjan höyrynsulussa
putkiryhmää varten

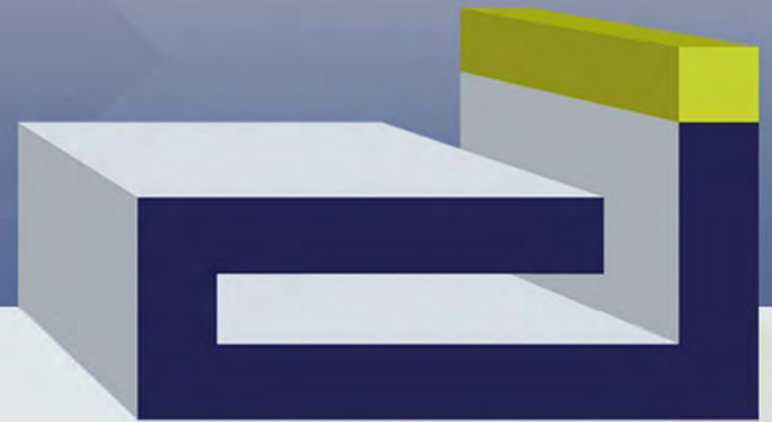

Esimerkkejä ilmanvuotokohdista

Tasoittamatta olevan kevyt-
soraharkon läpi

D I M E N S I O O Y

Kiitos! Onko kysyttävää?

Lisätietoa ilmanpitävyydestä:

www.ilmatiivis.fi